

Digitaal maatwerk

Stercollecties bieden voortgezet onderwijs meer mogelijkheden

Amper tien jaar geleden waren ze er nauwelijks: docenten die structureel gebruikmaken van open digitale leermiddelen. Intussen neemt hun aantal zienderogen toe. Toch aarzelen nog steeds veel docenten zelf hun leermateriaal te maken. Open digitale leermiddelen geven je vak op twee manieren meerwaarde: je kunt de actualiteit en de eigen omgeving betrekken en je kunt je eigen keuzes maken: jij kent je leerlingen het beste.

Karen van Herpen
is coördinator
communicatie bij
Stichting VO-content.

De laatste jaren is gepersonaliseerd leren heel actueel. Daarvoor heb je informatie nodig over de kwaliteiten van je leerlingen en voldoende leermateriaal, zonder dat het de werkdruk voor de docent vergroot,' vertelt Harrie Maas, geschiedenisdocent op Mavo Roermond. Hij verzamelde en ontwikkelde met zijn collega's video's, teksten en verwerkingsopdrachten, en plaatste die in de elektronische leeromgeving. Zijn eerste en tweede klas werken nu volledig digitaal en zonder boek, waardoor hij zijn lessen beter op de verschillende behoeften van de leerlingen kan laten aansluiten. De leerlingen krijgen eerst een basisprogramma aangeboden, dat afgesloten wordt met een digitale toets. De uitkomst bepaalt of een leerling de herhalingsroute of de verrijkingsroute volgt. 'Er is inmiddels zo veel materiaal dat er genoeg is om uit te kiezen.'

Stercollecties

Een belangrijke bron voor Maas zijn de Stercollecties van Stichting VO-content. De verzamelingen bestaan uit open, multimediaal en leerlinggericht leermateriaal dat flexibel te gebruiken is en de kerndoelen en eindtermen volledig dekt.¹

'Open digitaal leermateriaal biedt het voortgezet onderwijs mogelijkheden waartoe geen enkel lesboek ooit in staat was'

De leerlijnen zijn opgebouwd in thema's met een vaste structuur, inleiding, werkplan en stappen met opdrachten. Leerlingen werken in ieder thema toe naar een eindproduct. De Stercollectie Geschiedenis gaat uit van de tien tijdvakken en behandelt de onderwerpen uit de geschiedenis-canon. Bij een groot aantal thema's biedt de *Verderkijker* passende digitale fragmenten uit het archief van Teleblik.

Het primaire doel van Stercollecties is maatwerk beter mogelijk maken. In het onderwijs klinkt zo'n doel inmiddels als een cliché, maar iedere

Stercollectie is zo vormgegeven dat deze zowel aanvullend als vervangend kan worden gebruikt. Alle teksten, opdrachten en toetsen kunnen bovendien op detailniveau worden aangepast. Zo zijn er gemakkelijk verwijzingen in te voegen naar actuele ontwikkelingen, zoals de Amerikaanse verkiezingen, de brexit of de vluchtelingencrisis.

Heldere structuur

Er komt nogal wat kijken bij het samenstellen van een eigen leerlijn. De kerndoelen mogen niet uit het oog worden verloren en de hoeveelheid werk moet behapbaar blijven. Daarom maakt Lennie Roefs van UniC in Utrecht, net als Harrie Maas, gebruik van de Stercollecties. 'We gebruiken geen boeken, maar schrijven veel zelf. Je kunt natuurlijk niet alles zelf doen, daarom wees een oud-rector mij op de Stercollecties. Het leuke is dat je de verschillende onderdelen in je eigen leerlijnen kunt plakken. En er worden verschillende bronnen gebruikt.' Bovendien vinden leerlingen de structuur van de Stercollecties helder. Dat is van belang, want op UniC zijn leerlingen zelf verantwoordelijk voor hun planning. 'Het kan zijn dat ze het vanwege een ander project handiger vinden om de volgorde aan te passen of een andere eindopdracht willen. Dat vind ik goed, als ik de leerdoelen maar terugzie.'

Terecht zijn docenten veeleisend als het gaat om digitale leermiddelen. Een boek achter glas biedt geen enkele meerwaarde. Maas: 'Toen we

hiermee begonnen had ik zelf nog nooit een mailtje gestuurd en zat ik vol met bezwaren. Nu we in het gebruik van digitale leermiddelen zijn gegroeid, kan ik juist geen negatieve dingen meer verzinnen. Behalve dan misschien dat de stroom kan uitvallen. Je hebt altijd de leerstof klaarstaan, en hebt meer inzicht in de prestaties van de leerlingen. Het klassenmanagement is ook makkelijker, omdat je vooruit kunt programmeren.'

21st century skills

Voor de creatieve en samenwerkingsopdrachten van de Stercollecties, waarbij leerlingen bijvoorbeeld een onderzoeksvraag beantwoorden of in discussie gaan, is vaak nauwelijks techniek nodig. Juist in deze opdrachten komt de ontwikkeling van *21st century skills* als samenwerken, kritisch denken en sociale en culturele vaardigheden goed naar voren.

De techniek speelt wel een rol bij het bijhouden van vorderingen. In een aantal ELO-platforms kun je Stercollecties integreren, waardoor je leerlingen kunt volgen en het materiaal kunt arrangeren. In Moodle via OpenEdu bijvoorbeeld is elke Stercollectie vanuit Wikiwijs toe te voegen, te verwijderen en te veranderen. De docent bepaalt op deze manier volledig wat hij klaarzet voor de leerlingen en kan op basis van behaalde scores

Zelf uitproberen?

Ga voor meer uitleg en instructiefilmpjes naar www.stercollecties.nl. De leerlijnen zijn te vinden op de website van VO-content en op het Wikiwijsleermiddelenplein, waar ze herkenbaar zijn aan het groene keurmerk met de ster.

vervolgmateriaal aanbieden. Maas: 'Je doorloopt bijvoorbeeld de opdrachten en steeds als je een werkblad tegenkomt, zet je dat in de ELO. Daar vullen de leerlingen ze in. Zo houd je grip op wat ze daadwerkelijk inleveren en krijg je automatisch de cijfers via het leerlingvolgsysteem van de ELO.'

Architect

Open digitaal leermateriaal biedt het voortgezet onderwijs mogelijkheden waartoe geen enkel lesboek ooit in staat was. Wat soms wordt onderschat, is dat het daadwerkelijk benutten van die mogelijkheden onvermijdelijk een proces van vallen en opstaan is, van teleurstelling, reflectie en weer bijstellen, en dat in een omgeving waarin de kwaliteit van het onderwijs aan leerlingen altijd voorop staat. Juist daarom is VO-content altijd op zoek naar kritische docenten die met een Stercollectie werken en op het leermateriaal willen reflecteren. Door hun inbreng kunnen Stercollecties continu worden geactualiseerd en doorontwikkeld, door het toevoegen van bepaalde thema's of toetsen bijvoorbeeld. Ook kunnen technologische functionaliteiten 'achter' de Stercollecties worden verbeterd.

Het advies van de ervaren docenten is om klein te beginnen. Kies vooraf een klas uit, zodat je wordt gedwongen door te zetten. Zolang je het niet probeert, kom je niet verder. Alleen dan komt vroeg of laat het moment dat je de architect bent van je eigen lessen, en alleen nog tijd kwijt bent om de leerlijn te onderhouden. Roefs: 'Mijn advies aan collega's is: gooi af en toe de methode aan de kant. Zorg dat leerlingen eigenaar worden van het leerproces. Daag ze uit. Vraag je af: hoe zouden zij de stof willen leren?' ■

1 De Stercollecties zijn gratis te gebruiken. Naast een leerlijn geschiedenis zijn er ook lessen bij andere vakken beschikbaar. Scholen kunnen ook betaald deelnemer worden (7 euro per leerling per jaar), dan zijn er extra opties beschikbaar. Zie www.vocontent.nl voor meer informatie.

Harry Maas is geschiedenisdocent aan de Mavo Roermond.